

Kūno savirefleksija Sigito Parulskio esė rinkinyje *Nuogi drabužiai*

Izabelė Skikaite

Vilniaus universiteto Filologijos fakultetas
El. paštas: izabele.skikaite@flf.stud.vu.lt;
izabeleskikaite@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0001-7166-0343>
<https://ror.org/03nadee84>

Santrauka. Tirdami kūniškumą Parulskio rinkinyje *Nuogi drabužiai* sprendžiamame su paradigmine literatūrinio korpuso analize susijusią problemą: ar galima atskleisti iš skirtingų esė sudarytos visumos rišlumą remiantis viena temine izotopija? Analizuodami kūno figūras deriname semiotiką su psichoanalize, paaiškinančia, kaip sakytojo kūno dalys susijusios su jo būsenomis ir kas lemia tam tikrą savo kūno suvokimą. Subjekto kūno dalys – moteriškos ertmės ir vyriškos ataugos – *a priori* neturi reikšmės, o ją įgyja per santykį su individualiais ir grupiniais atlikėjais. Kaip parodė analizė, iš pavienių tekstų suformuotas rinkinys turi tam tikrą vientisą semantinį universumą. Jo rišlumą užtikrina *kūno dalių, judėjimo ir seksualumo* teminės izotopijos, o šių tarpusavio santykį padeda paaiškinti psichoanalitinė *simbolinės kastracijos* sąvoka. Ji atskleidžia, kaip Parulskio tekstuose susikuria semantinis ryšys tarp keleriopo nerimo: baimės prarasti kūno dalis, nerimo dėl seksualinių santykių ir kelionių baimės. Analizė parodo, kad kūniškumo supratimą lemia ne *sielos / kūno* dichotomija, į kurią nurodo Parulskio kritikai, o *skaidytumo / vientisumo* semantinė kategorija. Ji susijusi su neišsprendžiama dilema: ar savo kūno vientisumą galima išsaugoti būnant vienam, ar tik kartu su moterimi sudarant androginišką vienovę?

Raktažodžiai: S. Parulskis, kūno dalys, kūniškumas, *Nuogi drabužiai*, simbolinė kastracija.

Received: 4/11/2025. Accepted: 11/12/2025.

Copyright © 2025 Izabelė Skikaite. Published by Vilnius University Press. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Bodily Self-Reflection in Sigitas Parulskis's *Naked Clothes*

Summary. Examining corporeality in Parulskis's *Naked Clothes*, we address a problem related to paradigmatic literary corpus analysis: can we reveal the coherence of the text composed of various essays by paying attention to a single thematic isotopy? Analyzing body figures, we combine semiotics and psychoanalysis to explain the connection between the enunciator's body parts and his affections. Body parts – such as the female cavity and the male “growth” – gain their meaning in relation to individual and collective actors. The analysis revealed that the text, consisting of individual essays, has an integral semantic universe. The text's coherence is ensured by isotopies such as *body parts*, *movement*, *sexuality*, and their interconnection is elucidated by the psychoanalytic concept of *symbolic castration*. This concept expounds the semantic connection between several types of anxieties in Parulskis's texts: the fear of losing one's body parts, the anxiety of sexual relationships, and the fear of travelling. Analysis demonstrates that corporeality is articulated not by the *soul / body* dichotomy, emphasized by Parulskis's literary critics, but by the semantic category of *fragmentation / integrity*. This category is linked to the unsolvable dilemma: whether the integrity of one's own body can be ensured by being alone or only together with a woman when creating an androgynous whole.

Keywords: S. Parulskis, body parts, corporeality, *Naked Clothes*, symbolic castration.

Nuo autoriaus deklaracijų prie kūno figūrų

Sigitas Parulskis lietuvių literatūroje, ypač kūrybos pradžioje, atliko maištininko ir stereotipų griovėjo vaidmenį: jo ironiški tekstai užklausia visuomenės moralę, religingumą, tautinius idealus, taip žadindami ne tik skaitytojų susižavėjimą, bet ir pasipiktinimą. Dviprasmišką autoriaus vertinimą lemia ne vien jo pasirinktos temos (pvz., lietuvių dalyvavimas Holokausto žudynėse romane *Tamsa ir partneriai*), bet ir bjaurumo estetika vadinamas kalbėjimo būdas, kuriam būdingas šleikštulį keliantis kūno aprašymas. Tokia kūniškumo raiška paprastai aiškinama siekiu paveikti skaitytoją: išjudinti jo kritinį mąstymą (Mačianskaitė 2015; Speičytė 2003) arba prisitaikyti prie populiariosios literatūros suformuotų lūkesčių (Čerškutė 2016; Katkuvienė 2003). Norėdami atskleisti, kokią reikšmę kūniškumas įgyja Parulskio kūrybos universume, litera-

tūros kritikai pasitelkia dekartišką dualizmą. Remiantis kūrinuose pasirodančiomis sielos ir kūno figūromis, teigiama, esą rašytojas apsiriboja „banalia opozicija *kūnas vs dvasia, seksas vs jausmai*“ (Cibarauskė 2016); kūno perteklius užgožia žmogaus dvasingumą („žmogaus kūnas yra tas nuogas drabužis, kurį S. Parulskis įtaria dengiant ne sielą, o tik tuščią pakabą“, Kvietkauskas 2002); arba priešingai, autorius suvienija skirtingus pradus („kūnui suteikiamas toks pat reikšmingumas kaip ir sielai“, Bernotienė 2008: 233). Sielos ir kūno dualizmą Parulskiui priskiriantys literatūrologai jį sieja su krikščioniška pasaulėvoka ir romantine tradicija, tvirtindami, kad bjaurumo estetika ir kūniškumo tema slepia antijutiminės, metafizinės tikrovės troškimą (Šidlauskas 2018: 389; Tamoliūnaitė 2005: 138). Tačiau kodėl autoriui kūniškumas reikalingas kaip savotiška kaukė ar reikšmingą gelmę slepiantis paviršius, lieka neatskleista. Dualizmas nepaaiškina Parulskio kūryboje veikiančių kūno figūrų įvairovės, todėl kyla abejonė, ar kūno ir sielos priešprieša jo tekstuose yra esminė. Tad kaip interpretuoti nuolatinį Parulskio kalbėjimą apie savą kūną? Ar kūno priešinimas kitoms substancijoms – sielai, dvasiai, protui – atskleidžia jo kūrybos specifiką?

Vytautas Kubilius yra pastebėjęs, kad Parulskio savitumas slypi būtent sava kūno refleksijoje: „S. Parulskis – pirmasis rašytojas (po A. Škėmos), drįstąs išvelgti bjaurastį ne kitame, o pats savyje“ (Kubilius 2002). Esė rinkinys *Nuogi drabužiai* (2002) šiuo požiūriu analizei itin parankus, nes jame autodiegetinis sakytojas, savotiškas Parulskio *alter ego*, reflektuoja savo kūną ir jį apėmusias jausenas, geismus, baimes. Esė pirmausia buvo atskirai publikuotos kultūros savaitraštyje *Šiaurės Atėnai*. Sudėjus į vieną knygą, autoriui reikėjo surasti kokią nors siejančią giją. Knygos viršelio paratekste jis rašo: „Visa ši knyga, visi (išskyrus vieną) į ją atrinkti tekstai parašyti po skyrybų <...> Po lūžio, kurio vietoje atsiranda tuštuma.“ Skyrybų ir lūžio figūros knygai suteikia bendrą vardiklį – teminę *skilimo* izotopiją. Visgi tokių autoriaus deklaracijų nepakanka norint paaiškinti teksto visumą. Iš tiesų nė viename rinkinio tekste net neužsimenama apie skyrybas, tačiau kone visuose apmąsto-

mas vidinis lūžis – nepilnumo, nestabilumo, tuštumos jausmas ir troškimas atkurti prarastą vienovę su savimi – „susikurti pasaulį ir patį save“. Esė jungiantis knygos pavadinimas *Nuogi drabužiai* paremtas semantine kategorija *gaubiantis/apnuoginantis*. Drabužiai čia neatlieka jiems būdingo teminio vaidmens – apgaubti, pridengti nuogą kūną, bet pasižymi nuogumu, kūno savybe. Tad pavadinime pasirodantis dvejopas nuogumas – drabužių ir kūno – susieja priešingus veiksmus: kūno dengimą ir negalėjimą to padaryti. Nuogo kūno figūra nepasirodo Parulskio esė, tad kyla klausimas, apie kokį nuogumą kalbama ir kokių kūno ypatybių nepavyksta paslėpti. Įdėmus skaitymas padėjo pastebėti esė jungtį, apie kurią neužsimena autorius, – atsikartojantį, kone obsesyvų kalbėjimą apie atskiras sakytojo kūno dalis. Norėdami atskleisti tokios neįprastos savo kūno refleksijos reikšmę, nustatėme, kad kūno dalys yra susijusios arba su būsenos pasakymais ir subjekto jausenomis – geismais, baime, sutrikimu – arba su veikimo pasakymais, tokiais kaip pasakojimas apie keliones, disforinę jauseną sukeliantį judėjimą-keliavimą. Tad sieksime ištirti ryšį tarp pirminio skaitymo metu išskirtų izotopijų – kūno dalių ir sakytojo būsenų – kartu sudarančią bendresnę kūniškumo izotopiją.

I. Paradigminė korpuso analizė

Viena iš vyraujančių kūniškumo analizės kryptių Lietuvoje – lyčių studijos, kai kūno raiška diskurse interpretuojama kaip priešinimasis ar paklusimas seksualinėms normoms, – kaip pavyzdį galima nurodyti Tereškino (2001) ar Litvinskaitės (2013) darbus. Semiotika kūniškumo reikšmę sieja ne su sociokultūriniu kontekstu, o su diskursui priklausančių elementų santykiais. Užuoat klausdami, ar Parulskio kūniškumo ir vyriškumo samprata atitinka laikmečio dominantes, svarstysime, kaip ji įsirašo į paties kūrinio imanentinę verčių universumą.

Tirdami kūno dalių ir subjekto būsenų ryšį, analizuosime diskursyvinį teksto lygmenį, apimantį kūniškumo izotopijai priklausančias figūras ir veiksmus remdamiesi iš anksto nustatyto

kūniškumo sememinio lauko aprėptimi. Kūniškumo izotopiją sudarančios kūno figūros pasirodo skirtingose esė, todėl jų reikšmė atsiskleidžia atliekant ne vieno teksto, o jų grupės analizę. Vadinas, šio tyrimo principai artimi struktūrinei tekstų korpuso analizei. Algirdas Greimas ir jo bendražygis Jacques'as Geninasca yra pateikę pavyzdžių, kaip analizuoti kūrinių visumą, atskleidžiant korpusą sudarančių elementų rišlumą.

Greimas pristato, kaip seminė ir funkcinė – skiriamųjų figūros požymių ir veiksmų – analizė atskleidžia skirtinguose tekstuose aptinkamų figūrų ryšius ir joms priskiriamas abstrakčias vertes (2005: 286–325). Šiuos principus taikydamas poezijai Geninasca sprendžia problemą, kuri reikšminga šiame straipsnyje: kaip suderinti atskirų tekstų – eilėraščių – autonomiją ir rinkinio, kuriam jie priklauso, rišlumą? Kaip ir mūsų tyrinėjamos Parulskio esė, eilėraščiai kuriami nepriklausomai vienas nuo kito ir tik sujungti į visumą – vieną knygą – jie sudaro bendrą semantinį universumą (Geninasca 1971: 10).

Greimas ir Geninasca parodo visų korpusą sudarančių elementų rišlumą, tuo tarpu mūsų užmojis kuklesnis: tirsime viename rinkinyje veikiančią kūniškumo izotopiją. Siekdami išsikelti tikslo susiduriame su problema: ar galima nustatyti rinkinio rišlumą pasitelkiant vieną teminę izotopiją? Remdamiesi semiotiniais paradigminės analizės principais, atliekame tokius žingsnius: 1) atrenkame su sakytojo kūnu ir jo dalimis susijusias figūras; 2) aprašome jas sudarančias semas, kurias grupuojame į klasemas – kontekstines semas – ir taip nustatome sakytojui specifiską savo kūno suvokimą, savotišką jo kūno „anatomiją“; 3) aprašome kūno dalims būdingas funkcijas ir jų ryšį su subjekto būsenomis; 4) nagrinėjame, kaip su sakytojo kūniškais patyrimais susiję jo santykiai su kitais atlikėjais; 5) pristatome, kaip tarpusavyje susijusios analizėje išryškėjusios kūniškumo izotopijos. Esė sakytojas apie savo būsenas kalba kiekvienoje esė, tačiau analizei pasirinkome tik tuos tekstus, kuriuose geriausiai atsiskleidžia kūno savistaba: „Kūnas“, „Palėpėse sklandanti dvasia“, „Tuščiaviduris“, „Turgaus kelias“, „Kelionė į Prahą“, „Veikiantis, bet nereikalingas“, „Vakaras su

Ganytoju“, „Kai aš gulėjau puikybės patale“, „Niekad nebuvaу tavęs dar nepalikęs“, „Kvapas“, „Sraigė“.

Svarbu pabrėžti, kuo struktūrinė semiotinė analizė skiriasi nuo semiologinio atskirų ženklų ar literatūrologinio motyvų tyrimo. Semiologijoje atskiri elementai interpretuojami remiantis konvenciniais kodais, parodant jų ryšį su kultūriniu kontekstu, tačiau neatskleidžiant diskursui specifinės reikšmės (Landowski 2005: 98). Tradicinėje literatūrologijoje motyvui – iš kelių figūrų sudarytam vienetui – suteikiama nuo diskurso visumos nepriklausoma pastovi reikšmė (Greimas, Courtés 1982: 199), kuri gali kartotis to paties ar skirtingų autorių tekstuose. Greiminė semiotika atmeta tokio pobūdžio tyrimus, nes nei motyvai, nei ženklai nesusiejami su teksto visuma, o struktūralizme visuma laikoma pirmesne už atskiras dalis: ji determinuoja jai priklausančių elementų reikšmę, kylančią iš jų tarpusavio santykių. Pasirinkę semiotinę perspektyvą, nesikliaujame nei atomistiniu požiūriu, kai kūno figūros suvokiamos kaip autonomiški vienetai, nei sociokultūriniu determinizmu, kai reikšmė pavaldi stabiliam kodui. Laikomės prielaidos, kad kūno dalys ir su jomis susijusios figūros kartu formuoja *santykių tinklą*, kuriam atskleisti reikalinga paradigminė analizė.

II. Kūnas kaip (ne)pilna visuma: semiotika ir psichoanalizė

Greiminėje semiotikoje savo kūno jutimas apibūdinamas *proprioceptyvumo* sąvoka, kuri apibrėžia kūno gebėjimą būti tarpininku tarp išorinio pasaulio patyrimo ir išgyvenamų vidinių būsenų (Greimas, Fontanille 1993: 28). Ši iš fenomenologijos perimta sąvoka pasitelkiama svarstant reikšmės atsiradimo sąlygas, o taip pat kaip prielaida įaistrinto subjekto būsenų tyrimui. Greiminė pasijų semiotika jausmines būsenas aprašo kaip modalumą ir pojūčių intensyvumo sintagma, tačiau jos nepakanka, kai norime paaiškinti jausminių būsenų sąsają su kūno patyrimu. Semiotika padeda atskleisti kūno figūrų ryšius, tačiau ji negali atsakyti, kas

lemia tam tikrą kūno suvokimo būdą, tarkime, baimę prarasti kūno dalį ar kitos lyties baimę.

Sąvo kūno patyrimą apmąsto dvi disciplinos – fenomenologija ir psichoanalizė – siūlančios skirtingas kūniškumo aprašymo priegas. Fenomenologija remiasi *kūno vienovės* ir kūniškos patirties *normalumo* išankstine prielaida, kadangi tyrinėja kinestetinį, erdvėje judantį kūną (Gutauskas: 115–116, 122). Be to, fenomenologinio aprašymo pagrindą sudaro save suvokiantis ir savo patyrimą stebintis, taigi sąmoningas ego. Psichoanalizė, priešingai, nesiremia kūno vienovės ir normalumo prielaida, ji tyrinėja subjekto skilimą, jo netapatumą sau pačiam. Dar daugiau, šią discipliną domina ne patirties įsisąmoninimas, o tai, kas lieka nesuvokta, – nesąmonybės plotmė. Tiesa, fenomenologijoje irgi gali būti aprašomas ikisąmoninis kūno patyrimas. Antai Maurice'as Merleau-Ponty nagrinėja juslinį patyrimą kaip anoniminę, beasmenę kūniškumo plotmę (2018: 262). Vis dėlto toks patyrimas neatsiejamas nuo išitraukimo į pasaulį, jis užtikrina integralaus, vientiso kūno sampratą, net ir tais atvejais, kai kūnas būna pažeistas (pvz., netekęs kojos). Taigi, fenomenologija nesigilina į jausmines būsenas, sukeltas kūno dezintegralumo ar jo vaizdinių. Tuo tarpu psichoanalizėje kūno patyrimas siejamas būtent su *vaizduote*, nesąmoningais vaizdiniais ir yra keliamas jų reikšmės klausimas.

Parulskio esė dominuoja ne pasaulyje veikiantis integralus kūnas, o baimę, nestabilumą ir kūno dalies praradimo nerimą išgyvenantis subjektas. Be to, sąvo kūno refleksiją čia nuolat lydi lytinės tapatybės, seksualumo temos. Visa tai skatina semiotinę analizę derinti su psichoanalitiniais nesąmonybės tyrimais, nes psichoanalizė pateikia instrumentų tirti disforinėms būsenoms, susijusioms su kūniškumu.

Baimė prarasti kūno dalį psichoanalizėje konceptualizuojama kastracijos komplekso sąvoka. Jos aiškinimas nesutampa su populiariame diskurse vyraujančia redukcija, esą kastracija yra lytinio organo netekimas. *Kastracijos kompleksu* vadinamas *dėl lytinio skirtumo kylantis nerimas*, kurio figūratyvi išraiška – kūno dalių atskyrimo ar jų pažeidimo vaizdiniai (pvz., akių išdūrimas), su jais

susijusios fobijos, fantazijos, sapnai. Grėsmės kūno vientisumui jausmas gali aktualizuotis bet kuriame amžiuje ir nepriklausomai nuo lyties (Evans 2006: 24; Freud 2011: 354).

Šis psichikos mechanizmas psichoanalitinėje tradicijoje interpretuojamas nevienodai. Freudas jį sieja su įsivaizduojamu penio trūkumu ar jo praradimo pavojumi, o Lacanas – su platesne stokos struktūra, susijusia su kūno dalimis ir suvokimu, kad subjektas negali turėti to, kas, jo manymu, priklauso kitos lyties asmeniui (Lacan 2020: 145, 148). Stygiaus patirtis gali būti maskuojama kuriant *vientiso kūno* vaizdinį arba fantazuojant apie stoką kompensuojančio objekto – *falo* – turėjimą.

Skirtingi kūno vaizdiniai – pilnas, neišbaigtas, geismą falo pavidalu įtarpinantis – reikšmingi Parulskio kūrinių interpretacijai, kur nuolat atsikartoja nerimas dėl savo kūno ir jo dalių. Pirmiausia aiškinsimės, kokį santykį su kūnu atskleidžia disforinės būsenos – kūno skilimo baimė ir vidinė tuštuma, o po to tyrinėsime, kaip kalbantysis siekia atkurti kūno integralumo potyrį. Integralumu vadiname darnų kūno dalių tarpusavio ryšį, dėl kurio sėvas kūnas patiriamas kaip stabili visuma. Atitinkamai, dezintegralumas reiškia tokią jauseną, tarsi tarp kūno dalių nebūtų stabilaus ryšio arba trūktų kurios nors dalies. Tad integralumas siejamas su kūno visumos, jo pilnumo troškimu, o dezintegralumas – su baime ir nerimu prarasti vientisumą, vienovę.

III. Tarp simbolinės kastracijos ir androginiškos pilnatvės

Kalbėjimas apie savą kūną Parulskio kūryboje būna persmelktas ironijos, apipintas intertekstais, kuriuos galima perskaityti remiantis kultūriniais kodais. Pavyzdžiui, paralelę tarp didelės nosies ir penio arba romėniškos nosies ir homoseksualumo galima aiškinti kaip autoriaus siekį demaskuoti bulvarinėje spaudoje palaikomus vyriškumo mitus, o savo ausų lyginimą su indų šventikų – kaip šmaikščią užuominą į dideles Budos ausis, neva žyminčias įsiklausymą į pasaulio kančias. Toks aiškinimas atskleistų ironišką

rašytojo santykį su kultūrinėmis klišėmis ir populiariuoju diskursu, tačiau nepaaiškintų tekstuose pastebimo specifiško santykio su kūnu. Dėl šios priežasties dėmesį skirsime ne kultūriniams kodams, o esė atsikartojančių kūno figūrų ypatybėms, kurių analizę gali parodyti savitą pasaulėjautą.

III.1. Moteriškos ertmės ir vyriškos ataugos

Esė sakytojas kalba apie skirtingas, iš pažiūros nieko bendra neturinčias savo kūno dalis, tokias kaip ausis, nosis, koja, pilvas. Nepaisydami jų skirtingumo pastebėjome, kad joms būdingas ir tam tikras panašumas: vienos yra išsikišusios ir išgaubtos (koja, nosis, ausis), o kitos – įgaubtos talpos (nosies ar ausų landa, pilvas). Vadinasi, perskyra tarp kūno dalių Parulskio tekste paremta semantinėmis kategorijomis *išorė / vidus* ir *išgaubta / įgaubta*. Negana to, savo kūnui suteikiamos moteriškumo ir vyriškumo semos. Moteriškumas ir vyriškumas tekste suvokiami kaip abstrakčios funkcijos, priskiriamos kūno dalims, kurios arba yra susijusios su kūno vidumi ir pasižymi gebėjimu apgaubti, arba yra išsikišusios ir apgaubiamos iš išorės.

Toks kūno dalių suvokimas akivaizdžiausiai matomas pirmojoje esė „Kūnas“, kuri, kaip galime nuspėti iš pavadinimo, yra visos knygos interpretacijai svarbus kūniškumo skaitymo raktas. Kūno dalims, net jei jos nėra tiesiogiai susijusios su lytiniais organais, kalbantysis priskiria seksualinę reikšmę. Didelės, išsikišusios kūno dalys laikomos vyriškomis: nosies iškili forma primena didelį penį („akivaizdžiai styranči užuomina apie paslėptą lobį“, 7), o už savo dydžiu nuo nosies neatsiliekančių, „labai vešlių“ vyro ausų moteris laikosi sueities metu (į ausis „įsikibusiai moteriai lengviau suvaidinti“ orgazmą, 8). Kita vertus, toms pačioms kūno dalims būdingas įgaubtumasis: nosis primena „taurę, indą“ (7), o ausies landa yra tokia talpi, kad į ją patenka „neįtikėtina gausūs kiekiai skysčių“, „skruzdė arba tarakonas – ko gera, nedidukė pelytė taip pat jose jaustųsi kaip namie“ (8). Nesunku pastebėti, kad įgaubtos dalys artimos moteriškam kūnui, nes savo funkcija primena gim-

dą – kitus kūnus gaubiančią ir skysčio pripildytą ertmę. Iš kūno dalių išsiskiria pilvas, kuris, jei lyginsime su vyrišku kūnu, nėra pakankamai kietas: „tą vietą mano atletiską kūną iš granito pastaraisiais metais kalantis skulptorius kažkodėl paliko neužbaigtą“ (9). Remdamiesi tuo, kaip tekste apibūdinamas kūnas, nustatome Parulskiui savitą anatomiją: iškilias, dideles kūno dalis vadina *ataugomis* („esą didelės nosies savininkas savo kūne turėtų turėti kažkokį tokios didelės ataugos veide giminaitį“, 7), o tuščias arba prispildančias – *ertmėmis*.

Savivoka priklauso ne tik nuo požiūrio taško – savęs aprašymo iš vidaus arba iš išorės, bet ir nuo santykio su kitais atlikėjais. Išgaubtos kūno dalys įgyja reikšmę santykiuose su moterimis ir su minia: „mūsų giminės vyrų nosys negali būti lyginamos su iš minios norinčiu išsiskirti kretinu, kuris visuomet išsikiša į priekį, ketindamas tapti tos minios pranašu arba auka“ (8). O ertmės, anksčiau apibrėžtos kaip talpios ir gaubiančios, svarbios vyrų tarpusavio ryšiams: „Galiu būti tikras tik tuo, jog senelis, o po to tėvas prosenelio nosį man perdavė kaip pereinamąjį taurę, indą, kurio paskirtis gali apimti funkcinę amplitudę nuo šiukšliadėžės iki Gralio“ (7). Kaip matome, pačios kūno dalys *a priori* neturi reikšmės, o tam tikrą vaidmenį įgyja per ryšius su kitais veikėjais – moterimis, kolektyvais ir vyrais. Tad sieksime atsakyti, kaip santykiai su skirtingas ar panašias kūno dalis turinčiais atlikėjais veikia subjekto būsenas.

III.2. Socialinių santykių baimė

Knygoje *Nuogi drabužiai* moterims skiriamas nemažas dėmesys: kalbantysis jas sutinka išėjęs iš namų ar kelionėse, jos pasirodo vaikystės prisiminimuose, taip pat apie moteriškumą svarstoma abstrakčiai, o vienoje esė neįvardyta moteris tampa adresate. Visgi neaprašinėsime visų rinkinyje veikiančių moterų ir apsiribosime tomis teksto vietomis, kuriose jos veikia sakytojo kūno patyrimą.

Jau pristatytoje esė „Kūnas“ santykis su moterimis išreiškiamas ne tiesiogiai, o lyginant savo ir kitų giminės vyrų, ypač prose-

nelio, kūno dalis – didelę nosį ir vešlias ausis. Kelioms kartoms priklausantys vyrai toms pačioms kūno dalims teikia nevienodas funkcijas ir taip atskleidžia skirtingas ryšio su moterimis galimybes. Sakytoją nuo jo prosenelio pirmiausia skiria požiūris į mitą apie nestandartinių matmenų vyrų nosis, nurodančias į moterų geismo objektą – didelį penį: „tai mitas, prie kurio sukūrimo ir paskleidimo mūsų giminės vyrai tikrai neprisidėjo, nebent prosenelis, kuris mėgo griežti violončele, o iš žmonių, sugėbančių priversti paklusti tokį instrumentą, galima tikėtis ko tik nori“ (7). Palaikydamas mitą apie nosį prosenelis savo kūną susieja su moterų geismu, tačiau anūkas nepasitiki tradicijoje nusistovėjusiomis reikšmėmis ir siekia jam suteikti naujų reikšmių. Kartų skirtumą žymi ir ausų figūra: protėvio klausos organui būdingas muzikalumas ir gebėjimas valdyti išlenktų, moteriškų formų instrumentą – violončelę, o ausų ligų poliklinikoje sėdintis ir apie save mąstantis vaikaišis vietoj muzikos girdi sieros kamščius tirpdantį boro šarmą („mano vis dar kilmingose – kaip sau norit, kažkada jos galėjo prakalbinti violončelę! – ausyse šnypščia kažkoks boro šarmas“, 9). Grojimą instrumentu galime interpretuoti kaip gebėjimą valdyti santykį su kitu, šiuo atveju su moteriškumo semą turinčia violončele. Visiškai kitokių ryšių su moterimis kuria sakytojas, kuris užima ne valdančiojo, o veikiau valdomojo poziciją: sueities metu partnerės laikosi už jo ausų nelyg už instrumento. Pastebime ne tik pasikeitusį santykį tarp skirtingų lyčių individų, bet ir sakytojo uždaramą. Kitaip nei prosenelio muziką, ausyse „grojantį“ boro šarmą girdi tik sakytojas, nes šis garsas lieka uždarytas kūno viduje. Tad nosies ir ausų apibūdinimas atskleidžia kalbančiojo atsietumą nuo aplinkos, susitelkimą į save ir kontrolės praradimą santykiuose su moterimis. Apie vengimą kurti ryšius su kitais subjektas prasitaria komentuodamas savo keliones: „Kadangi esu tokios nosies ir tokių ausų nešiotojas, keliauti po pasaulį man dažniausiai kančia. Kad ir kur nuvažiuočiau, svetima aplinka provokuoja mane sadistinei savianalizei <...> kam trenktis tūkstančius kilometrų, kad sužinotum, jog esi niekam vertas prietranka ir mizantropas“ (9). Vadinasi, vyrui nerimą kelia ne vien moterys, bet ir apskritai buvimas tarp žmonių.

Norėdami suprasti, kas lemia pasikeitusį santykį su moterimis, lyginant su ankstesne vyrų karta, ir kaip kelionių baimė susijusi su kūno dalimis, patyrinėsime skirtingose esė atsikartojančią *judėjimo erdvėje* temą. Keliavimo nerimas išreiškiamas eksplicitiškai per kūniškus simptomus („Koks siaubas išvažiuoti už Lietuvos ribų <...> siaubas neapsakomas, lydimas daugiapakopio viduriavimo“, 27; „kelioninio transo būsenoje, siaubas persmelkia sąnarius“, 93) arba implicitiškai, kai kalbama apie kūno dalis. Panašų skundą apie keliones apsunkinančią „tokią nosį ir tokias ausis“ galime perskaityti esė „Turgaus kelias“ ir „Kelionė į Prahą“: išėjimo priešastimi tampa neapautos pėdos – kalbantysis bijo eiti į turgų, tačiau jam reikia nusipirkti naujus batus; keliaudamas į Prahą kenčia batų spaudžiamų pėdų skausmą. Nenoras išvykti išsakomas pasitelkiant *kojos* figūrą, kuri skiriasi nuo anksčiau aprašytos nosies ir ausų tuo, kad nėra įgaubta ir išgaubta tuo pačiu metu, bet yra apgaubiamą iš išorės – įmaunama. Batai tiesiogiai veikia savo kūno patyrimą: „su tokiu apavu žmogus, nepasitikintis savimi, dažnai atsiduriantis ties psichologinės pusiausvyros praradimo riba, jaučiasi negerai. Nestabiliai“ (51). Tad kelionių baimei atskleisti svarbi ne vien pėdų, bet ir jas lydinčių batų figūra.

III.2.1. Simbolinė kastracija

Parulskio kūrinyje daroma paralelė tarp skirtingų santykių – vyro ir moters bei individo ir minios. Abi sąveikos keičia savo kūno patyrimą, kuris tiesiogiai susijęs su batų avėjimu. Tekste „Turgaus kelias“ į batus kišamos pėdos įgyja seksualinę konotaciją: į klausimą, „ar įkišiu pėdą – tokios didelės mano pėdos! – į siūlomą apavą“, pardavėja atsako – „Toks vyras, ir – neįkišit“ (15). Batui priskiriamas vaginos, o pėdai – penio vaidmuo, tačiau kojos ir bato „sueitis“ nėra euforinė, o perkami sportbačiai nežada stabilumo: „ar tikrai man namuose jie neišteš?“ (15) Esė „Kelionė į Prahą“ pėdų skausmą „tarsi pjautų kas kojas“ (34) kalbantysis kenčia susidurdamas su įstatymo tvarką palaikančiais pareigūnais: „kirsdamas Valstybės sieną buvau nusiavęs. O tik pamačiau pareigūnus – ir iškart į batus. Kaip kovoti su vergu, gyvenančiu batuose“ (30). Kojos ap-

gaubimas veikia kaip jungiamasis dëmuo, žymintis seksualumo ir paklusnumo izotopijas: viename tekste – batų matavimąsi ir sueitį, o kitame – apsiavimą ir visuomenės normas. Be to, abiejose esė atsikartoja *buvimas minioje* ir *nerimas dėl kūno integralumo*. Turgaus pardavėjų ir pirkėjų sudaroma visuma tampa pavojinga individo autonomijai, nes asmenį paverčia už jį didesnio kolektyvinio kūno dalimi: „Minia dirba nelyg išpampusi milžino širdis: susispaudžia – pauzė – išsiplečia“ (14). Kelionėje į Prahą pėdos sofa ne vien sutikus įstatymo sergėtojus, bet ir sekant visuomenės normoms paklūstančią, seksualinį malonumą patiriančią turistų minią, kuri gėrėdamasi garsiuoju Prahos laikrodžiu „staiga pratrūksta tokiais orgazmo šūksniais“ (38). Vadinasi, nerimą subjektui kelia ne tik socialinės normos, bet ir seksualumas. Vis dėlto ryšys tarp kūno dalių ir skirtingų atlikėjų – netvirtus batus siūlančių pardavėjų, tvarkos sergėtojų ir minios – nėra savaime suprantamas. Tad kyla klausimas: koku būdu Parulskio tekstuose susikuria semantinis ryšys tarp keleriopo nerimo – kūno dalių praradimo, seksualinių santykių ir socialinių normų baimės?

Ieškodami atsakymo pasitelkiame psichoanalitinę kastracijos sąvoką, nes būtent ji padeda paaiškinti, kaip susiformuoja socialinių ir seksualinių santykių baimės ir kaip jos veikia savivoką. Kastracijos kompleksas, kuris reiškiasi baime prarasti kūno dalį, būna dvejopas: a) *įsivaizduojama kastracija* – lytinių skirtumų įsisavinimas, suvokimas, kad neturi to, kas būdinga kitos lyties individui; b) *simbolinė kastracija*, veikianti vadinamojoje simbolinėje plotmėje, kuriai priklauso visuomenės normos ir kalba (Verhaeghe 1996: 7). Susitaikydamas su kastracija – stoka – subjektas gali save suvokti kaip vyrą arba moterį ir dalyvauti socialiniuose santykiuose, kuriuos, remdamasis Claude'u Lévi-Straussu, Lacanas nusako ne tik kaip ekonominius, bet ir kaip *seksualinius mainus*. Poros sudarymą Lacanas suvokia kaip mainymąsi vaizduotiniu geismo objektu, vadinamu falu: vyras siūlo turimą objektą, o moteris jį gali sukurti pati – pagimdyti kūdikį. Jaučiamą stoką individas bando užpildyti palaikydamas seksualinius mainus ir duodamas

partneriui tai, ką šis laiko trokštamu objektu (Lacan 2020: 160). Tokiu būdu nepilnumą pakeičia turėjimo jausmas.

Poros santykiai priklauso nuo visuomenėje nusistovėjusių normų, apribojimų, draudimų. Parulskio esė batams suteikiama socialinių normų sėma, o jų keliamas skausmas (pjovimo jausmas) atskleidžia baimę prarasti kūno dalį, tad nenoras keliauti tiesiogiai koreliuoja su nerimu. Remdamiesi psichoanalitine simbolinio tėvo, įvedančio į normomis grįstą socialinį pasaulį ir jį reprezentuojančio, samprata, galime teigti, kad esė socialinio vaidmens izotopijai priklauso pareigūnai, kurie ir atlieka simbolinę kastraciją, figūratyviai išreiškiamą pėdų spraudimu į ankštą apavą. Moterys nekelia tiesioginės grėsmės kojoms, tačiau jos manipuliuoja vyro kūnu kaip instrumentu, be to, valdo mainus, kuriuose vyras pateikia savo paties dalis (pėdą vietoj penio) gaudamas kūno substitutus (batą vietoj vaginos). Vyrų ir moterų vaidmenų skirtumą aiškintume remdamiesi jų anatomija: vyriškas kūnas susijęs su išsikišusiomis „ataugomis“, kurias galima paimti, o moteriškas – su vidinėmis, nepasiekiamomis ertmėmis. Visgi klausimas, ar nerimą kelia pats moteriškumas, ar tam tikros vyrų ir moterų santykio ypatybės, išlieka neatsakytas.

III.2.2. Seksualiniai mainai – pavojus integralumui

Svarbu pabrėžti, kad subjektui nerimą kelia su ekonominiais mainais susietas seksualumas. Tai patvirtina ne tik batų pardavėjų, bet ir padavėjų, barmenių apibūdinimas: „apsišarvavusios pareigų distancija, piniginiiais-prekiniais santykiais <...> šiek tiek geidžiamos, bet drauge ir šiek tiek vengiamos ar net niekinamos, su prakeiktomis monoliziškomis šypsenomis, po kuriomis slypi galbūt tik išgedę dantys“; su jomis santykiai sulaukia „tokio paties galo, kaip ir komunistų mėginimas žemėje sukurti lygybės rojų“ (219). Mainuose dalyvaujančių moterų arba jų siūlomų objektų atrodymas ir buvimas nesutampa: žadamas geismo objektas pasirodo netikras ar nepatenkinantis troškimo. Ne veltui turgaus pardavėja lyginama su Medėja, kuri graikų didvyriui Jasonui padėjo pasiekti aukso vilną, tačiau dėl jo neištikimybės žiauriai atkeršijo. Nors

paralelė tarp mitinės burtininkės ir pigius niekučius siūlančių moteriškių, be abejo, ironiška, jas visas sieja ta pati *davimo atimant* tema: „Ir buvo gaila Lionios, nelaimingo Jasono, nes nebeatgaus jis savosios Aukso vilnos“ (16).

Parulskio tekstuose pasirodančias moteris galime skirstyti į kelis tipus: *stokojančias* ir *nestokojančias*. Stokojančios yra tos, kurios dalyvauja ekonominiuose mainuose, o joms priešinosios dvilytės, falinius objektus turinčios, todėl nestokojančios androginės. Šios figūruoja ir kituose Parulskio kūriniuose, pvz., romane *Doriforė* (2004) veikia Polikleito ieties metiko skulptūros moteriškas atitikmuo. Psichoanalizėje falinio objekto – fetišo – priskyrimas moteriai siejamas su kastracijos kompleksu ir yra interpretuojamas kaip mėginimas paneigti moters simbolinę kastraciją, o kartu vyrų ir moterų skirtumą. Kaip pastebi Lacanas, lyčių skirtumo nepripažįstančioje vaiko fantazijoje moteris įsivaizduojama su peniu, tik jis būna mažas ar paslėptas, o suaugusio vyro gyvenime infantilius vaizdinius pakeičia fetišai – falo substitutai (Lacan 2020: 145, 217).

Knygoje *Nuogi drabužiai* androginės priklauso ne socialinei, o literatūros tikrovei ir veikia anapus mainų. Esė „Vakaras su Ganytoju“ daroma priešprieša tarp karės Žanos d'Ark ir prostitutės – dar vienos ekonominiuose mainuose dalyvaujančios moters figūros. Santykiai su gatvės mergina vyrui reiškia turimų objektų (pinigų) praradimą, nieko neįgijimą ir intensyvesnį stokos patyrimą. Atsisakydamas priimti moterį už pinigus, sakytojas trokšta falinį objektą turinčios moters: nori agurkiukų, „stangrių, tokių kaip Žanos d'Ark krūtys“ (87). Nestokojanti yra ne tik vyriškus drabužius vilkinti karvedė, bet ir geismą žadinanti medžiotoja Artemidė esė „Balsas“. Tiesa, Artemidei nepriskiriamas konkretus objektas – „Neturiu jokių su tavimi susijusių fetišų“ (107) – tačiau pats ieškojimo veiksmas išduoda fetišizavimo siekį. Falinius objektus turinčios moterys nedalyvauja nei ekonominiuose, nei seksualiniuose mainuose, jos yra nepasiekiamos, todėl interpretuotinos kaip nekeliančios pavojaus vyriškumui.

Aprašydami moteris susiduriame su problema: kaip paaiškinti Parulskio kūryboje aptinkamą įtampą tarp moterims jaučiamo

geismo ir baimės? Dviprasmiškas ryšys su dailiąja lytimi atvirai išsakomas tekste „Niekad nebuvau tavęs dar nepalikęs“: „dar nesutiktos ir nepamiltos, – jos jau truputį paliktos, truputį išduotos“ (119), tačiau moterų „palikti apskritai neįmanoma“ (121). Tokią iš anksto nujaučiamą vyro ir moters santykių griūtį galima interpretuoti kaip lyčių skirtingumo pripažinimą, vyro suvokimą, kad jis neturi kitą patenkinančio objekto (falo). Visgi net po skyrybų išliekantis dviejų individų sudaromos visumos troškimas byloja apie Parulskio tekstuose veikiantį platonišką androgino mitą, kuriame pilnatvė reiškia moteriško ir vyriško prado susijungimą į vieną dvilytę būtybę. Tad simbolinė kastracija žymi dvejomis kūno skaidymą: vieną visumą sudarančios poros padalijimą ir kūno dalies („pusės“) praradimą. Vyras moterį suvokia kaip trūkstamą savo kūno dalį, tačiau realų santykį su ja patiria kaip nelygiaverčius mainus, dėl kurių jaučia pavojų kūno integralumui. Vadinasi, Parulskio meniniuose tekstuose, panašiai kaip Lévi-Strausso tirtuose mituose, slypi neišsprendžiama dilema: sudaryti vieną visumą su moterimi, prarandant vyriško kūno integralumą, arba išsaugoti autonomiją, bet kęsti nepilnumą.

III.2.3. *Tuštuma pilve ir kalbėjimo galia*

Parulskio kūryboje subjekto būsenos priklauso nuo jo kūno dalių ypatybių. Analizė parodė, kaip su kūno dezintegralumo baime yra susijusios ataugos – nosis, ausys, pėdos – tačiau liko neaptarta *ertmės* reikšmė. Bene svarbiausios *ertmės* – *pilvo* – suvokimas priklauso nuo santykio su moterimis: būdamas šalia jų kalbantysis kenčia tuštumos būseną. Ji minima paratekste, kai po skyrybų, lūžio „vietoje atsiranda tuštuma“. Esė „Kai aš gulėjau puikybės patale“ egzistencinę sielos tuštumą atkartoja „tuštuma paširdžiuose“ (183), tad sielos ir kūno figūros ne priešinos, o gretinamos dėl joms bendros tuštumo semos. Esė „Tuščiaviduris“ ji atsiveria po apsilankymo pas pilvą endoskopuojantį gydytoją: „kai esi liečiamas iš vidaus, staiga tampi pats sau toks svetimas, dvigubas, netenki savo vientisumo erdvėje, tuščias, tuščias, tuščias“ (217).

Pilvą, kaip ir kitas kūno dalis, Parulskis aprašo iš dviejų perspektyvų – ir kaip *išgaubtą*, atsikišusį, ir kaip *įgaubtą*, tačiau šis, kitaip nei įmaunama pėda ar suimama ausis, vaizduojamas neapgaubtas iš išorės, t. y. plikas. Žvelgiant iš išorės vieta „po saulės rezginiu“ (9) pasižymi moteriškomis savybėmis. Jau aptartoje esė „Kūnas“ ir „Kai aš gulėjau puikybės patale“ pilvui būdingas minkštumas („ji glosto mano pilvą, pasidengusį nediskretišku riebalų sluoksniu, nejau tau kitos mano kūno dalys svetimos, klausiu jos kankinamas smulkutės gėdos“, 184) jį išskiria iš kitų vyro dalių, kurios yra kietos it nukaltos „iš granito“ (9). Savo išgaubtumu vyriškas pilvas nesiskiria nuo moteriško, tad tikrasis lyčių skirtumas slypi kūno vidaus aprašyme. Esė „Tuščiaviduris“ sakytojas savo pilvą patiria kaip stokojantį gyvumo, nelyg mėnulio kraterį, kuriame galimai yra tik skylės, ligos magma ir vėžys, t. y. mirties semą turinčios figūros; o po apsilankymo pas gydytoją sutikęs jauną padavėją kavinėje jai priskiria gimdytojos vaidmenį („ji galėtų būti mano vaikų motina“, 218) ir su gimimu susijusią figūrą – kiaušinį, iš kurio gaminamas padavėjos siūlomas omletas ar kiaušininė. Dar radikalesnį savo vidaus, kaip yrančios, gendančios materijos, aprašymą pastebime kitose esė: „nepaliojama gendu <...> genda skrandis, burnos kvapas, dantys, akys“ (208). Kyla klausimas, kodėl būdamas prie gyvybingumu ir jaunatve spinduliuojančios moters kalbantysis iš naujo išgyvena endoskopo sukeltą tuštumos jausmą? Atsakymą pasiūlo moters kaip naujas gyvybes gimdančios būtybės („priperėtų mažyčių“ vaikučių, 218) apibūdinimas, tinkantis tiek jaunai padavėjai, tiek šalia kalbančiojo gulinčiai menstruacijų kraujoplūdį patiriančiai vaisingai moteriai esė „Kai aš gulėjau puikybės patale“. Visa tai leidžia vyro išgyvenamą egzistencinę tuštumą interpretuoti kaip nerimą dėl negalėjimo sukurti gyvybės nuosavame kūne.

Tuštumos jauseną vyras mėgina įveikti kalbėjimu: „gulėdamas šalia jos [kraujuojančios moters] jaučiu nepakeliamą tuštumą, kurią vis mėginu užpildyti įkaitintu žodžių oru“ (184). Tačiau jo šnekų turinys susijęs arba su nepilnumo būseną („makaroniniu žodynu stengiuosi tai [vidinę tuštumą] parodyti, įteigti aštuoniolikmetei

merginai“, 218), arba su praėjusiu, todėl nebesasiekiamu pilnatvės išgyvenimu („pasakoju moteriai vidury žiemos apie vandens lelijas, kurių pienelį <...> sumuštą į sviestą, laižydamom vaikystėje“, 184). Žvelgiant iš psichanalitinės perspektyvos, subjektas jaučiamą trūkumą gali mėginti įveikti dviem būdais: a) kurdamas pilno kūno vaizdinį, kaip tai daro vaikas veidrodžio stadijoje; b) mainydamasis geismo objektu (falu) su kitos lyties asmeniu, t. y. siūlydamas tai, ką turi, ir siekdamas įgyti tai, ko stokoja. Tad kodėl Parulskio vyras, net ir pasakodamas apie vaikystę, siekia parodyti moteriai jį apnikusią tuštumos, nepilnumo būseną?

III.2.4. Kalbėjimas „iš pilvo“

Vyro kūnas esė rinkinyje aprašomas nevienodai. Esminis skirtumas išryškėja lyginant sakytojo ir kitų vyrų pasirenkamas diskursyvinės strategijas, susijusias su (ne)pilno kūno vaizdiniu. Viena jų – tai vyriškumo mito apie „paslėptą lobį“ (7) kūrimas ir palaikymas, kai vyro kūnas pristatomas kaip moters trokštamasis objektas, todėl galintis dalyvauti seksualiniuose, „faliniuose“ mainuose. Tokie santykiai suvokiami kaip apsikeitimas geismo objektais, kai vyras neva suteikia tai, ko nori moteris, ir atvirkščiai. Tuo tarpu demonstruodamas moteriai savo tuštumą kalbantysis save pristato ne kaip falo turėtoją, o kaip neturintį ką duoti, taip netiesiogiai atsisakydamas dalyvauti visuomenės palaikomuose seksualiniuose-ekonominiuose santykiuose. Kita vertus, kalbėjimas yra savotiškas mėginimas įveikti nepilnumą ir gali būti interpretuojamas kaip savikūra. Tuštuma tampa savotišku kūrybos objektu, nes jungia kuriančius vyrus. „T. S. Eliotas su savo „Tuščiaviduriais žmonėmis“ pabaigė tai, ką pradėjo graikų skulptoriai: Fidijo garsioji, galingoji, baisioji pelėdaakė Atėnė Partenone buvo tuščiavidurė, pilna pelių, žiurkių, jų lavonų ir mėšlo“ (220). Skirtingoms tradicijoms – helenizmui ir krikščionybei – priklausantys kūrėjai, Fidijas ir Eliotas, reflektuoja vyro ertmę nevienodai. Antikos poetai kuria mitus apie gimdančius vyrus, tačiau jų „vaikai“ neturi reprodukcinių galios: pvz., Fidijo skulptūra žymi mitinį Atėnės gimimą iš Dzeuso galvos, o pati deivė, kaip liudija jai suteiktas vardas *Athena Parthenos* (skaisčioji),

yra *skaisti* ir negimdanti. Norėdami atsakyti, kodėl Parulskis graikų dievaitę vaizduoja užterštą iš vidaus, ją turime palyginti su knygoje ne kartą minima kita skaisčia moterimi – Mergele Marija, kuri, kaip žinome, šventumą įgyja *gimdydama* be sueities. Sterili kūno ertmė įsivaizduojama ne tik tuščia, bet ir užteršta iš išorės patenkančiais turiniais, tad suteptis šioje esė gretinama su negalėjimu gimdyti. Modernizmo poetas T. S. Eliotas, kitaip nei graikai, vyro tuštumos neslepia po gimdymo metafora, jis ją paverčia poemos tema, pavadindamas savo kūrinį „The Hollow Men“. Sekdamas Eliotu, kuris tuščiaviduriškumą tapatina su iškimštu kūnu („Mes esam vyrai tuštumos / Mes esam iškamšos, / Lenkiantys išvien galvas / Šalmuotas, prigrūstas šieno“, 2019), Parulskis savo ir vyro pagimdytos Atėnės kūną vaizduoja kaip pripildomą arba ištuštinamą ertmę.

Kūno apsisvalymą Parulskis tiesiogiai sieja su kalbėjimu, kadangi pasakojimą apie tuštumą ironiškai lygina su išpažintimi, kaltes apvalančiu diskursu: „šnabždėdamas „mea culpa“ girdžiu, kaip iš mano kūno bažnyčios sprunka pulkai persigandusių žiurkių“ (220). Sakytojo ironija neleidžia teigti, kad jis pasiekia nuodėmių atleidimą ir apsisvalymą kaip tikros išpažinties metu, netgi priešingai, galime pastebėti tam tikrą mėgavimąsi tuo, kas krikščioniškoje perspektyvoje laikoma nešvara. Pasitelkdamas Senojo Testamento *Kunigų knygą* (*Leviticus*), kurioje išsakomi švaros laikymosi priesakai, Parulskis nešvarai suteikia pozityvią vertę – ją pristato kaip pasakojimo varą: moteris, „kuri patyrė kraujoplūdį ir kuri bus nešvari septynias dienas, o aš, prisilietęs jos guolio, būsiu nešvarus septynias dienas, vadinasi, laiko turiu begalybę, ir todėl pasakoju jai istorijas“ (184). *Kunigų knygoje* švarumas siejamas su individo ir jo kūno pilnumu ir integralumu, t. y. sveikumu, visų kūno dalių turėjimu, aiškia skirtimi tarp kūno vidaus ir jo išorės, o nešvara – su kūno trūkumais, defektais (aklumu, luošumu, rauptais) ar iš vidaus į išorę išeinančiais sekretais (menstruacijų krauju, išsiliejusia sėkla) (Douglas 1966: 52–53, 55). Parulskio tekste būtent kalbėjimas apie sutepties sėmą turinčias figūras – pilvo tuštumą ir kūno sekretus – suteikia palengvėjimą ir, kaip byloja iš kūno

sprunkančių žiurkių figūra, švarumo pojūtį. Apsivalymo sąsaja su kūno vidumi atvirai išsakoma esė „Vakaras su Ganytoju“, kurioje sakytoją žavi Donelaičio šnekėjimas apie pilvą („Mažu pačenkos vėl iš pilvo veržiasi laukan?“ , „visaip reik pilvui reikalą provyt“, 81–82) ir kūno sekretus bei su jais susiję keiksmi: „Koliojiesi, o atrodo, garbini ir šlovini. Su visais vėmalais, šūdais, sopagais ir smirdais!!! <...> koliojimasis yra tam tikras dvasinis išsituštinimas, o kai išsituštini – palengvėja“ (83). Tad kalbėjamą Parulskis suvokia kaip susikaupusio turinio, skysčio ar kalbos išstūmimą iš *pilvo* ir jį lydintį palengvėjimą.

Ilgabtos ertmės figūra atskleidžia dvejoją vyro santykį su savimi, kurį žymi pilvui teikiamos priešingos vertės. Disforiškai vertinama tuščia ir negyva vyro ertmė, kurioje prasideda su nykimu, irimu susiję procesai, o euforiškai – dinamiškas, ištuštėjantis ir vėl prisipildantis, todėl gyvybingas kūno vidus. Pozityvų kūno vidaus vaizdinį vyras susikuria patirdamas abiejų lyčių kūnams būdingą kūrybinę – kalbėjimo, žodžių gimdymo – galią.

Tačiau kodėl sakytojas euforiškai vertina skysčių judėjimą kūno viduje, bet vengia kelionių – judėjimo erdvėje? Keliavimas Parulskio kūrinyje neatsiejamas nuo seksualinių mainų ir simbolinės kastracijos, t. y. nerimo prarasti ataugas – tiek judančias kojas, tiek nejudrias kūno dalis, tokias kaip nosis, ausys. Kūno dezintegravimo nerimas susijęs su vienos kūno dalies išskyrimu iš kitų, kai ji apgaubiamą batu arba delnu – įmaunama arba paimama, kitaip sakant, atskiriama nuo visumos, ir taip įsivaizduojamas savo kūno *suskaidymas*. Vadinamosios ataugos svarbios santykyje su kitais veikėjais, su aplinka, judėjimu joje, tačiau stiprėjantys intersubjektiniai ryšiai silpnina subjekto santykį su savimi – intrasubjektinius ryšius. Nors kalbantysis vengia judėjimo, ištuštėjęs ir statiškas kūno vidaus vaizdiny taip pat kelia integralumo praradimo jausmą: mirties semą turintis nyksmas, gedimas reiškia vientisumo ardymą ir skaidymąsi į dalis. Tad Parulskis dinamiškai teikia pozityvią vertę, kai ji siejama ne su kūno kilnojimusi (*déplacement*) iš vieno erdvės taško į kitą, o su jo viduje vykstančiu ir dalių integralumą palaikančiu judėjimu (*mouvement*).

III.3. *Pasaulis be moterų*

Dezintegralaus, skaidomo kūno jausenos randasi per socialinius ryšius, per santykius su moterimis, todėl nenuostabu, kad ieškodamas būdų, kaip išsaugoti vyro kūno integralumą, subjektas atsiskiria nuo kitų ir susitelkia į savą kūną, o taip pat kuria realų ar įsivaizduojamą ryšį su kitais vyrais. Sieksime atskleisti, kaip santykis su savimi ir vyrais – panašų kūną turinčiais subjektais – keičia savivoką ir kokią funkciją visuminiame savęs patyrimo atlieka vyro kūno dalys.

III.3.1. *Gaminantis kūnas*

Kaip pastebėjome, euforinė sūvo kūno patirtis susijusi su kūno *ertmėse* vykstančiu judėjimu – turinio pašalinimu ir apsisvalymu. Ertmės nuo išsikišusių ataugų skiriasi būtent tuo, kad gali prisipildyti iš vidaus kūno gaminamais skysčiais arba būti pildomos iš išorės, pvz., esė „Kvapas“ vaikas praryja kapeikas, į nosį įsikiša saldainį. Kietų objektų patekimas į kūno vidų žymi mirtį (prarytų monetų „metalo kvapas, viduriuose be gailesčio pjaustantis mano persigandusias žarnas“, 200; negalėdamas ištraukti nosyje įstrigusio saldainio vaikas susitaiko „su mintimi, jog dabar jau galas – mirsiu“, 201), o skysčio judėjimas kūne turi gyvumo semą: „spalvotasis žirnelis nosyje ištirpo ir ištekojo, sumišęs su ašaromis“ (201). Vis dėlto pasakojimai apie kūne įstrigusius objektus ne tik atskleidžia sakytojo baimę, bet ir byloja apie jo geismą. Istorijose apie ausyse įstrigusius kamščius ar „apie žmogų, vidurnaktį su tarakonu ausyje per visą miestą lėkusį pas daktarus“ (9), išvelgiame šmaikščią paralelę su gimdyti vežama ar gydytojų apžiūrima moterimi. Jau anksčiau pastebėtą ironišką lyginimą su neščiąja galime aiškinti kaip vyro kūno nepakankamumo ir jo priklausomybės nuo moters refleksiją. Kita vertus, darome prielaidą, kad ironija slepia kitą to paties medalio pusę – troškimą kurti be moters – pačiam iš savęs. Ne veltui kalbėdamas apie vyro kūno neišbaigtumą, sakytojas pasitelkia androgino metaforą: „Galbūt tas pats tinginys skulptorius perkirsdamas pusiau mano gimtąjį

androginą irgi ką nors supainiojo?“ (11) Nuoroda į Platono dvilytį milžiną galbūt žymi ne tik norą susijungti su prarasta puse, bet ir troškimą perimti jos savybes.

Kūnišką gamybą Parulskis suvokia itin plačiai: jai priskiria sekretų, šnekos ar net minčių radimąsi. Mintys, kaip ir žodžiai, apibūdinamos kaip kūno, t. y. organizmo, produktas: „organizmas ir toliau nepaliaujamai gamina mintis apie beribes savęs pažinimo galimybes. Štai koks jis, organizmas, kūnas, nuolatos galandantis ašmenis infantei sielai“ (12). Sielai priešinamas kūnas žymi ne kartezišką dualizmą, o skirtingus mąstymo būdus – doksinį manymą ir siekį pažinti bei formuoti save. Šis noras jungia ne vien mąstymą ir savikūrai prilyginamą šnekėjimą. Sėklos gamyba masturbuojantis taip pat apibūdinama kaip save kuriantis ir transformuojantis veiksmas. Esė „Veikiantis, bet nereikalingas“ kūno dirginimas gretinamas su integralumo siekiu: „judinti vieną ranką, taip išgyvendamas tapatybės aktą, patirdamas savęs pratęsimo iliuziją“ (54). Kūno dalies judinimas sudaro priešpriešą integralumą ardančiam keliavimui, kurio metu išsikišusios kūno dalies apgaubimas iš išorės (pvz., apavimas) sukelia dezintegralumo potyrį; o savo kūno dalies judinimas, savijauda teikia intensyvią ir dinamišką visumos patirtį net tuomet, kai subjektas atsiskiria nuo kitų ir atsisako judėti erdvėje.

Sėklos gamyba atskleidžia dar vieną kūniškos gamybos ypatybę – vyro atsisakymą kurti kartu su moterimi. Esė „Kai aš gulėjau puikybės patale“ masturbaciją Parulskis gretina su onanizmu – su-eitimi, kurios metu nenorima leisti moteriai sukurti naujos gyvybės. Ir vienu, ir kitu atveju vyro sėkla neatiduodama moteriai ir tai žymi simbolinį kerštą gimdančiosioms. Vyriškoje kūryboje už rezultatą svarbesnis procesas: sėkla susigeria „į bergždžias paklodžių iščias“ (183), sieros kamščius ištirpdo gydytojas, organizmo gaminamos mintys apie save kaipmat išnyksta („Kai nepaprastasis tirpalas suminkštino kamščius, man tiesiog praplovė smegenis <...> praėjo noras taip giliai save pažinti“, 12). Tad vyro kūniška veikla atsiskyrus nuo moters – tai baigtinio tikslo neturintis, nuolatinis savęs kūrimas ir savirefleksija.

Mąstymo ir gimdymo paralelė perimama iš Antikos: Sokratas save vadina pribuvėja, padedančia pagimdyti tiesą. Platono dialoge *Teaitetas* vyras apibūdinamas kaip tas, kuris savyje gali turėti mąstymo vaisių: „Tai sąrėmiai, mielas Teaitetai. Mat nesi tuščias, bet nešioji vaisių“ (Platonas 2020: 107). Antikoje tiesos ieškoma vyrų bendruomenėje, jai reikalingas dialogas, o Parulskis savęs pažinimą nusako kaip vienišojų pastangą. Minčių gimdymas ir kita su savistaba susijusi veikla – šnekėjimas apie save ir savijauda – Parulskio kūryboje reiškia ne metafizinės tiesos pažinimą, o intensyvių kūnišką išgyvenimą. Intrakūniška veikla tampa pakaitalu skaidytumo pojūti sukeliančiam tarpkūniškam santykiui su moterimis ar mišriu kolektyvu. Vis dėlto kalbėdamas apie save ir savo kūno integralumą subjektas išsivaizduoja situacijas, kuriose drauge veikia keli vyrai ar jų kolektyvas.

III.3.2. Homoerotika vandenyje

Knygoje *Nuogi drabužiai* sakytojas pabrėžia savo heteroseksualumą kalbėdamas apie geismą moterims, tačiau kartu nemažai dėmesio skiria vyrų erotikai, nors ją deklaruoja kaip trikdantį dalyką ir perversiją, iškrypimą: „mane vis dar trikdė vyro potraukis kitam vyrui“ (105). Apie pirmąją erotinę patirtį – kolektyvinę berniukų masturbaciją – pasakoja esė „Palėpėse sklandanti dvasia“, o esė „Kūnas“ sakytojas atsimena išvyką į Baden Badeno baseinus, kai išsivaizdavo homoseksualų santykį su šalia besimaudančiu vokiečiu. Nors sakytojas atmeta realią vyrų sueitį („realus fizinis kontaktas kelia tik pasibjaurėjimą, tačiau [masina pati] galimybė, neišnaudota, bet potenciali“, 12), mintis apie homoseksualumą jis laiko savęs pažinimo būdu: „galėčiau būti homoseksualus. Perversijos, iškrypimo galimybė, priartėti prie ribos <...> nė vienas tikrojo savęs pažinimo siekiantis to negali išvengti“ (11–12).

Kalbėdamas apie vyrų santykius Parulskis kuria išimtinai vyrišką pasaulį, kuriame tarpusavyje sąveikauja tik panašūs individai. Skirtingoms tradicijoms priklausančius veikėjus – romėnus, Joną Krikštytoją, kunigą, indų šventiką – jungia seksualinių santykių su moterimis atsisakymas: homoerotika arba numanomi skaistumo

įžadai. Buvimas tarp panašių į save čia siejamas su motinos gimdą primenančia ikisocialine erdve, kurioje nėra skirčių. Kolektyvinė berniukų masturbacija nusakoma kaip žaidimas „su savo dar visai žaliomis virkštelėmis“, kai vaikai jaučiasi lyg banginio pilve (113–114); panašiai ir suaugusiems baseino vandens *apgaubtiems* kūnams negalioja lytiniai skirtumai („lytis neturėjo jokios lemiamos reikšmės“, 10). Svarbu, kad vyriškus individus gobianti, vandens pripildyta erdvė reiškia ne tik saugumą, bet ir vietą, kurioje formuojasi kūnai. Kitaip sakant, būti tarp vyrų reiškia intensyviai patirti savą kūną, o tai Parulskio kūryboje prilygsta savęs pažinimui. Apgaubtumą jausmas būnant vienam reiškia disforišką atskirtumą ir vienišumą. Tekste „Vakaras su Ganytoju“ banginio pilvo figūra vertinama neigiamai ir siejama su pilve įstrigusiu pranašu Jona. Kūno dalies apgaubimas seksualiniuose santykiuose su moterimis kelia nerimą dėl pavojaus netekti kūno integralumo; o štai buvimas apgaubtam kartu su kitais vyrais sukelia euforiją. Tiesa, darnus vyrų kolektyvas tėra prisiminimas – fantazija apie vaikystę, tad su intensyviu savo kūno patyrimu susijusi pilnatvė jau prarasta ir nepasiekiamo.

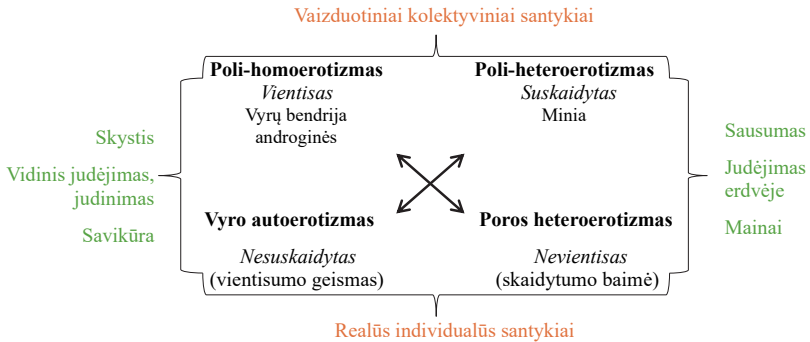
Galime pastebėti, kad Parulskio tekste euforinė savo kūno patirtis vaikystėje primena Lacano aprašytą veidrodžio stadiją, tik čia integralios visumos patirtį lemia ne vizualumas (tapatinimasis su atspindžiu), o intensyvūs taktiliniai potyriai (savijauda). Be to, rašytojo tekste perėjimas iš euforinės pilnatvės į disforinę tikrovę susijęs su lyčių skirtumais: „bjaurios mergos įskundė mus kažkieno motinai, ir mes sužinojome, jog tai turi būti gėda, jog mums išdžius stuburai <...> helenistinė palėpės dvasia išgaravo negrįžtamai“ (114). Parulskio konstruojamame pasaulyje vyrų bendrystę pakeičiančią vyrų ir moterų sąveiką lydi gėda ir kaltė, kurios žymi aksiologinių universumų kaitą – perėjimą nuo helenizmo prie krikščionybės. Abstrakčioms kaltės ir gėdos vertėms suteikiama išdžiūvimo, sausumo sema: „taurieji, iš tavęs ką tik išplūdę skysčiai greitai kreša, ir tuomet jau iš tikrųjų tampa panašūs į velykinį, tešloje išvoliotą karpį“ (203). Tai, kad kaltė ir gėda priskiriama ne seksualumui apskritai, o būtent heteroseksualumui, galime aiškinti

pasiremddami parulskiška anatomija. Būdamas su moterimi, kurios kūnui būdinga drėgna ertmė (gimda), vyras savo kūno nepilnumo patirtį tapatina su sausumu. Tad jis jaučia kaltę ne dėl seksualumo apskritai, o dėl savo kūno neišbaigtumo, išryškėjančio per santykį su moterimi.

Jausenų susiejimas su žemės (sausumas) ir vandens (skystis) stichijomis atskleidžia du įsivaizduojamus kūniškus būvius: sausumas reiškia disforišką *skaidytumą*, kai kūnai ir jų dalys nesusijungia į visumą, todėl lieka atskiri, o skystis tampa kūnų ir jų dalių jungtimi, dėl kurios išgyvenamas euforiškas *vientisumas*. Dėl lytinių skirtumų jaučiamai vyro kaltei priešinama *skaistumo* vertė, kuri priskiriama su seksualiniais mainais nesusijusioms figūroms: Mergelei Marijai, skaisčioms androginėms – Žanai d' Ark ir Artemidei, berniukų kolektyvui. Šventoji Mergelė nesiejama su seksualumu, nes su ja autorius-vyras simboliškai konkuruoja dėl gebėjimo gimdyti ir kurti: „tarsi aš būčiau šventoji Motina. Ne Motina aš, prarakai, bet žiūrėkit, žiūrėkit, parazitai, mano širdis taip pat perversa septyniais sielvarto kalavijais“ (88). Santykius su berniukais ir dvilytėmis androginėmis priskiriame homoerotikai, kadangi abiem atvejais geidžiama į save panašių kūnų. Simbolinis konkuravimas su moterimis ir homoerotika Parulskio tekste rodo mėginimą spręsti kūno nepilnumo problemą dėl vyrų ir moterų skirtumo. Remdamasis krikščionybe sakytojas palaiko įtampą tarp skirtingų lyčių („Visa krikščionybė laikosi ant kūno, vyro kūno. Slaptas vyrų kerštas, kad negali gimdyti“, 42), o pasitelkdamas antikinę mitologiją, jis siekia suvienyti priešingus pradus.

III.4. Priešingų geismų sankirtoje

Santykiai su atlikėjais Parulskio kūryboje keičia sakytojo savęs patyrimą, palaiko arba ardo jo integralumą. Remdamiesi atliktu kūniškumo savirefleksijos tyrimu, analizės pradžioje intuityviai pasirinktą abstrakčią integralumo / dezintegracijos kategoriją pakeičiame Parulskiui specifiškesne – *vientisas / suskaidytas* kūnas. Pasitelkdami šią priešpriešą galime nubraižyti semiotinį kvadratą, aprašantį skirtingus santykius su savu kūnu.

Sakytąjo savivoka kinta būtent dėl erotinių, geisminių santykių su kitais ir pačiu savimi. Pagrindinę priešpriešą sudaro ne realios atlikėjų sąveikos, bet tiesiogiai nepatiriami, vien įsivaizduojami santykiai. Negatyvią vertę rašytojas priskiria mišraus kolektyvo seksualumui (*poli-heteroerotizmas*). Būdamas minioje individas tampa visumos stokojančia dalimi, kurios geismą valdo ne jis pats, o kolektyvas – visuomenės normos. Heteronormatyvus, t. y. neigiamą požiūrį į homoerotiką deklaruojantis sakytąjas pirmenybę teikia būtent vyrų bendrijai (*poli-homoerotizmas*), nes būdamas joje nepatiria kūno skaidytumo jausmo, apimančio lyginantis su moterimis. Kalbantysis geidžia moterų, bet seksualiniai santykiai su jomis (*poros heteroerotizmas*) įgyja neigiamą vertę. Būti su moterimi reiškia pripažinti simbolinę kastraciją – savo ir kito kūno nepilnumą – ir dėl to patirti disforiją. Ryšys su moterimis pozityvus dviem išskirtiniais atvejais: kai vyras su jomis konkuruoja simbolinėje plotmėje – gamindamas, kurdamas ar simuliuodamas su gimdymu gretinamą kūrybą (*autoerotizmas*); arba kai įsivaizduoja savipakankamas androgines, homoerotiškas atlikėjas.

Parulskio esė rinkinyje atlikėjų santykiai atskleidžia skirtingas kūniškumo sampratas: suskaidyto mainų objekto ir iš savęs bei patį save kuriančio kūniško subjekto. Heteroseksualumo ir judėjimo erdvėje baimė bei savikūros troškimas interpretuoti kaip autochtoninės prigimties teigimas, būdingas pirmykščiam

mitiniam mąstymui. Lévi-Strausso aprašytuose mituose autochtoniniai žmonės gimsta ne iš vyro ir moters sueities, o iš žemės, todėl sunkiai juda (Lévi-Strauss 1996: 59–60). Parulskio kūryboje euforinis kūno vientisumas siejamas būtent su mitiniu žmogaus prigimties aiškinimu, kadangi savikūrą vyras suvokia kaip gimdymą be seksualinių mainų.

Išvados

Parulskio rinkinio *Nuogi drabužiai* rišlumą užtikrina trys su kūniškumu susijusios paradigmos: kūno konstitucijos, kūno judėjimo ir tarpkūniškų santykių. Kiekvienos paradigmos elementus jungia teminės izotopijos – *kūno dalių, judėjimo, seksualumo* – ir joms priklausančios seminių kategorijų pluoštai, klasemos, kurios atskleidžia, kaip Parulskio sakytojas artikuliuoja savo kūno patyrimą.

A) Kūno dalių paradigmą sudarančios klasemos – įgaubtumas, išgaubtumas, apgaubtumas – pačios savaime nėra nei euforiškos, nei disforiškos. Išgaubtumas / įgaubtumas būdingas statiškoms kūno dalims, kurias pavadiname ertmėmis ir ataugomis (ausys, nosis, pilvas), o dinamiškoms ataugoms (kojoms) būdinga apgaubtumo / nuogumo seminė priešprieša. Būtent tokių kūno dalių suvokimą lemia inter- ir tarp-subjektiniai santykiai. Sąveikoje su kitais atlikėjais – moterimis, pareigūnais, minia – „ataugos“ (kojos) apgaubiamos dengiant kūno nuogumą, o vaizduotėje tai patiriama kaip baimė prarasti kūno dalį – kastracijos baimė. Taigi, ataugos gali būti atskiriamos nuo kūno visumos, o ertmė konstituoja žmogaus kūno vidų ir užtikrina intrakūniškus ryšius. Savo kūno ertmės patyrimas Parulskio kūryboje neatsiejamas nuo universalios *gyvybės / mirties* kategorijos, koreliuojančios su kūno *vientisumu / skaidytumu*. Kadangi tarpkūniškus ryšius palaikančios ataugos turi vyriškumo semą, o žmogaus gyvybę užtikrinančios ertmės – moteriškumo, vyriškumas patiriamas kaip antrinis moteriškumo atžvilgiu. Atrodo, kad dėl šios priežasties save reflektuojantis vyras išgyvena nerimą dėl savo kūno nepakankamumo.

B) Kūno dalys – judančios ataugos ir nejudrios ertmės – reikšmę įgyja per judėjimą. Judėjimas erdvėje Parulskio kūryboje neatsiejamas nuo seksualinių mainų, kuriuos vyras patiria kaip ataugos apgaubimą, keliantį kūno skaidytumo jausmą. Apgaubtumą klasema nebūtinai priešinama nuogumui ir pati savaime nėra negatyvi. Ji taip pat susijusi su buvimo pilve jausena, kurią sakytojas patiria įsivaizduodamas vyrų kolektyvą ir judindamas-jaudindamas savąją lytį. Tad euforiškas kūno apgaubimas jaučiamas, kai intersubjektiniai santykiai ne slopina, o stiprina ryšį su pačiu savimi. Apgaubtumas yra ir vyriško kūno ertmės savybė. Ertmės reikšmė priklauso nuo jos gaubiamų objektų ypatybių ir joje vykstančio judėjimo: kietos medžiagos (svetimkūniai) ardo individo vidų, o jame judantis skystis, priešingai, sujungia kūno dalis iš vidaus ir suteikia vientisumą. Tad dinamika Parulskio kūryboje įgyja nevienodą reikšmę: ji gali sutvirtinti ryšius tarp vieno kūno dalių (kūno dalies judinimas, judėjimas kūno viduje) arba susieti atskirų kūnų, pvz., vyro ir moters, dalis, neišsaugant individualios visumos, kaip nutinka kelionių, buvimo minioje ar seksualinių mainų metu.

C) Savo kūno patyrimui ne mažiau reikšminga seksualumo izotopija, kurią artikuliuoja individualių / kolektyvinių santykių kategorija, kaltės / skaistumo bei jai homologiška sutepties / apsivalymo kategorija. Kolektyvinė erotika vaizduotėje išgyvenama intensyviau nei reali individo ar poros sąveika: individas siekia arba bijo pakartoti įsivaizduojamoje plotmėje patiriamą kūno vientisumą arba jo skaidytumą. Tiek poros, tiek mišraus kolektyvo erotikai priskiriama kaltės vertė. Tik Parulskis kaltę sieja ne su krikščioniška nuodėmės samprata, o su savo kūno nepakanamumu, kurį vyras išgyvena būdamas šalia vaisingų moterų. Atitinkamai, skaistumas parulskiškame universume reiškia ne seksualumo slopinimą, bet savo kūno vientisumą, kurį palaiko arba intensyvūs erotiniai išgyvenimai vyrų kolektyve (grupinė berniukų masturbacija), arba simbolinė bendrystė, kuriama per vyrų-autorių intertekstus.

Parulskio kūrinys skirtingas kūniškumo izotopijas leidžia suvokti psichoanalitinį simbolinę kastracijos konceptą. Jis parodo ryšį tarp baimės prarasti kūno dalis, baimės judėti (keliauti) ir seksualumo. Paradigminė analizė atskleidė pamatinę savo kūno patirtį artikuliuojančią kategoriją *skaidytumas / vientisumas*, kuri paneigia Parulskio literatūros kritikoje dominuojantį dualistinį kūniškumo bei „nuogų drabužių“ aiškinimą, esą kūno figūros yra sielos metafiziką slepiantis drabužis. Mūsų tyrimas rodo, kad pavadinimui *Nuogi drabužiai* priskiriama seminė kategorija *gaubiantis / apnuoginantis* priklauso kūniškumo izotopijai. Kitaip nei kūno dalį apgaubiančios ir nuo visumos ją atskiriančios bato ar moters delno figūros, nuogumo semą turintis aprėdas nepaslepia kūno. Pačiose esė nepasirodančią drabužio figūrą interpretuotume kaip savotišką *kitą*, kuris suteikia kūnui reikšmę jo neprisidengdamas. Tad savo kūniškumo refleksija Parulskio tekste reiškiasi tik per santykį su kitu – individualiais ir grupiniais atlikėjais.

Tyrimas padėjo permąstyti ne tik autoriaus sugalvotą knygos pavadinimą, bet ir jo eksplisitinius teiginius paratekste. Remdamiesi psichoanalizės ir kartu semiotikos prielaida, kad sąmoningos autoriaus intencijos niekada iki galo nesutampa su jo sakomu diskursu, nepaneigiame sakytojo-autoriaus deklaracijų, bet jas išplėtojame ir papildome. Paratekste skyryboms priskiriama skilimo sema knygoje reiškiasi kaip įsivaizduojamas kūno skaidytumas, kurį vyras patiria ne dėl konkrečių santykių, o dėl universalaus vyrų ir moterų skirtumo. Paradigminių santykių aprašymas Parulskio rinkinyje atskleidžia, kad kūno vientisumo siekis susijęs su neišsprendžiamą problema: ar individas gali išsaugoti autonomiją ir būti sau pakankamas, ar jam būtina moters ir vyro sąjunga – dviejų kūnų sudaromas androginiškas būvis? Ši problema netikėtai primena Lévi-Strausso nagrinėto Edipo mito dilemą.

Literatūra

Baliulė, I. 2008. Akmens motyvas Kazio Sajos prozoje vaikams. *Acta humanitaria universitatis Saulensis* 6, 183–188.

Bernotienė, G. 2008. Sigito Parulskio ir Šarūno Saukos elgesio taisyklės – iš beprasmybės pojūčio. *Acta litteraria comparativa* 3, 228–238.

Cibarauskė, V. 2016. Naujai senas Sigito Parulskio romanas: vyro-kūrėjo kančia ir postmodernizmas. *Metai* 5–6. <https://www.zurnalasmetai.lt/?p=1165>.

Čerškutė, J. 2016. Apie Sigito Parulskio prozos daugiaveidį naujausiąjį, nepabaigiamai. *Bernardinai.lt*. <https://www.bernardinai.lt/2016-08-23-apie-sigito-parulskio-prozos-daugiaveidi-naujausiji-nepabaigiamai/>.

Douglas, M. 1966. *Purity and danger: An analysis of the concepts of pollution and taboo*. London: Routledge.

Eliotas, T. S. 1991. Tuščiaviduriai žmonės. *Pavasaris žiemos vidury*. Iš anglų k. vertė Tomas Venclova. Vilnius: Vaga, 39–42.

Eliotas, T. S. 2019. Vyrai tuštumos. Iš anglų k. vertė Dominykas Norkūnas. *Literatūra ir menas* 17. <https://literaturairmenas.lt/poezija/thomas-stearns-eliot-vyrai-tustumos>.

Evans, D. 2006. *An Introductory Dictionary of Lacanian Psychoanalysis*. Taylor & Francis e-Library.

Freud, S. 2011. Nejauka. Iš vokiečių k. vertė Antanas Gailius. *XX amžiaus literatūros teorijos: chrestomatija aukštųjų mokyklų studentams*, I d. Sud. Aušra Jurgutienė. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 347–372.

Geminasca, J. 1971. *Analyse structurale des "Chimères" de Nerval*. Neuchâtel: La Baconnière.

Greimas, A. J. 2005. *Struktūrinė semantika. Metodo ieškojimas*. Iš prancūzų k. vertė Rolandas Pavilionis. Vilnius: Baltos lankos.

Greimas, A. J., Courtés, J. 1982. *Semiotics and language an analytical dictionary*. Transl. from French by L. Crist, D. Patte, J. Lee, E. McMahon II, G. Phillips, M. Rengstorf. Bloomington: Indiana University Press.

Greimas, A. J., Fontanille, J. 1993. *The semiotics of passions: from states of affairs to states of feeling*. Transl. from French by Paul Perron, Frank Collins. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Gutauskas, M. 2009. Normalumas ir realybės konstitucija E. Husserlio ir M. Merleau-Ponty fenomenologijoje. *Athena* 5, 103–124.

Katkuvienė, J. 2003. Diagnozė: tarpas. Kartos portretas rašytojo akimis. *Kultūros barai* 4, 33–35.

Kubilius, V. 2002. Bjaurumo estetikos paribiuose. *Metai* 12. <https://www.zurnalasmetai.lt/vytautas-kubilius-bjaurumo-estetikos-paribiuose/>.

Kvietkauskas, M. 2002. Kuo sklinda balsas? *Metai* 8–9. <https://www.zurnalasmetai.lt/?p=12254>.

Lacan, J. 2020. *The Object Relation: The Seminar of Jacques Lacan*, book IV. Transl. from French by Adrian Price. Cambridge: Polity Press.

Landowski, E. 2005. Skaitymo išbandymas. *Baltos lankos* 20, 91–119.

Lévi-Strauss, C. 1996. Mitų struktūra. Iš prancūzų k. vertė Jūratė Navakauskienė. *Mitologija šiandien: antologija*. Sud. Algirdas Greimas, Teresa Mary Keane. Vilnius: Baltos lankos, 50–75.

Litvinskaitė, D. 2013. *Nuo objekto link subjekto: kūnas lietuvių moterų kūryboje*. Vilnius: LLTI.

Mačianskaitė, L. 2003. Trys Izaoko kalbinimai lietuvių literatūroje. *Literatūra* 45 (1), 66–78.

Merleau-Ponty, M. 2018. *Juslinio suvokimo fenomenologija*. Iš prancūzų k. vertė Jūratė Skersytė, Nijolė Keršytė. Vilnius: Baltos lankos.

Meržvinskytė, B. 2011. Mitas ir metamorfozė Alfonso Nykos-Niliūno poezijoje. *Literatūra* 53 (1), 122–129.

Parulskis, S. 2002. *Nuogi drabužiai*. Vilnius: Baltos lankos.

Parulskis, S. 2004. *Doriforė*. Vilnius: Baltos lankos.

Parulskis, S. 2004. *Trys sekundės dangaus*. Vilnius: Baltos lankos.

Parulskis, S. 2012. *Tamsa ir partneriai*. Vilnius: Alma littera.

Pilipaitytė, G. 2024. *Prikeltų mirusiųjų* motyvas trauminėse Gintaro Grajausko ir José Sanchiso Sinisterra'os dramose. *Darbai ir dienos* 81, 199–211.

Platonas. 2020. *Teaitetas*. Iš senosios graikų k. vertė Tatjana Aleknienė. Vilnius: Žara.

Speičytė, B. 2003. Estetiški ir neestetiški mirties užkalbėjimai. *Naujausioji lietuvių literatūra 1988–2002*. Vilnius: Alma littera, 184–186.

Šidlauskas, M. 2018. Ironiškosios sacrum / profanum kaukės: Sigitas Parulskio atvejis. *Krikščionybė ir šiuolaikinė lietuvių literatūra*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 383–397.

Tamoliūnaitė, V. 2005. Tarp cinizmo ir ilgesio: Sigitas Parulskio paradoksai. *Darbai ir dienos* 42, 129–150.

Tereškinas, A. 2001. *Kūno žymės: seksualumas, identitetas, erdvė Lietuvos kultūroje*. Vilnius: Baltos lankos.

Verhaeghe, P. 1996. The Riddle of Castration Anxiety: Lacan beyond Freud. *The Letter. Lacanian Perspectives on Psychoanalysis* 6, 44–54.